

romantische woestenij in, waar bij **Cap Sizun** (► B/C 4) vogels de baas zijn en bij de imposante kliffen van **Pointe du Raz** (► B 4) het Franse vasteland eindigt. Niet ver van deze vooruitgeschoven post belichten de vissers van **Douarnenez** (► C 4) hun harde bestaan in een indrukwekkend openluchtmuseum. Kalmer is de zee in de **baai van Brest** (► C 3), die bij Plougastel een heel 'aardbeienschiereiland' onder zijn hoede heeft en bij **Crozon** (► C 3) omzoomd is met schilderachtige kliffen. Surfers en zeilers delen de kust en het water met badgasten en passagiers van plezierboten. Verrassend dichtbij liggen de door de wind gegeselde riffen van de **Côte des Abers** (► B/C 1/2), waar een arsenaal aan vuurtorens zeelui om een Bretonse kaap van goede hoop en zware averij leidt.

Blauwgroene gratie: de noordkust

Het inferno van golven en wind wordt gevolgd door een gecultiveerd landschap met kroppen kool. De havenstad

Roscoff (► E 1) dankt haar bestaan aan de opbrengst van die akkers. Voor zanaanbidders biedt deze omgeving een aantal zandstranden.

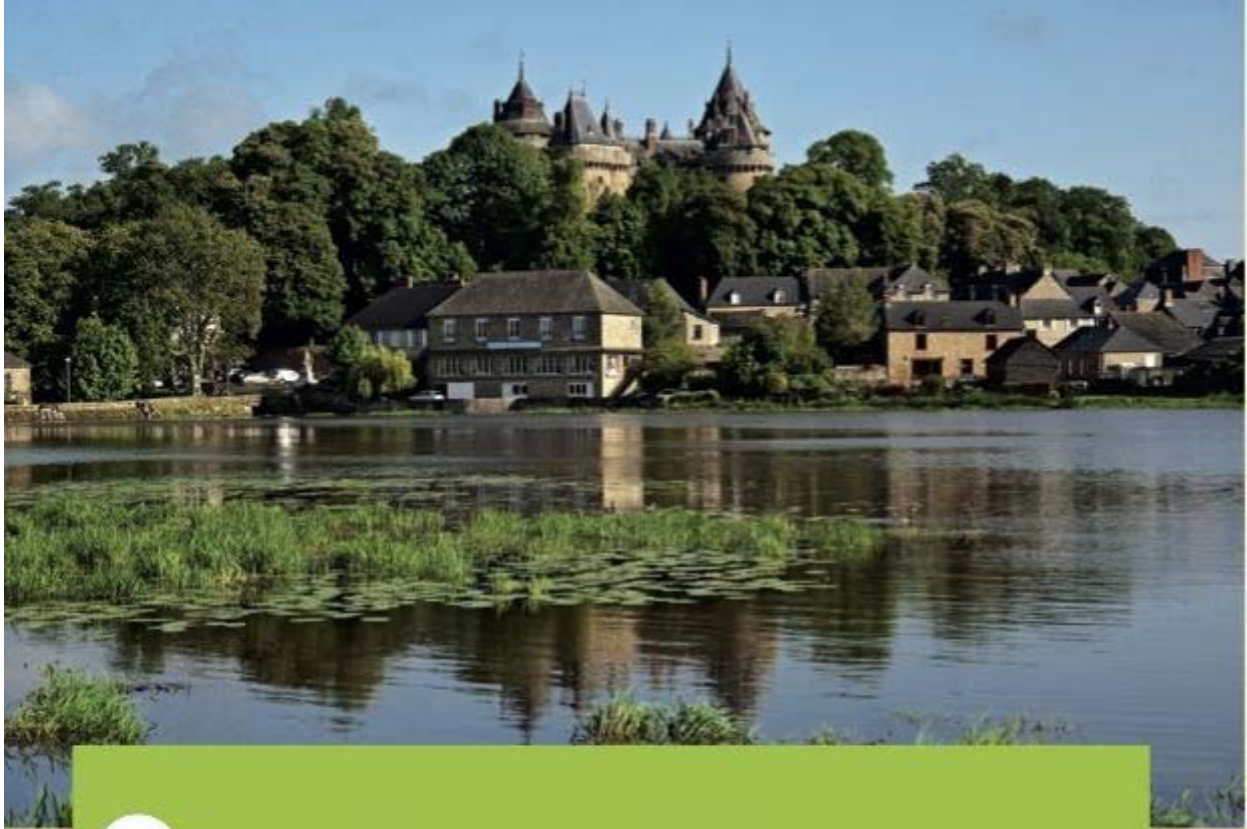
Het monsterlijke spoorwegviaduct in **Morlaix** (► E 2) getuigt van pogingen om Bretagne meer welvaart te bezorgen nadat de vroege motor van de economie, de lakenhandel, was gaan sputteren. De culturele bloei in die tijd had omheinde parochies in het achterland gebracht, zoals in **Guimiliau** (► D 2).

De rest van de reis draait om het strand. Schilderachtige baaien met kiezel- en zandstranden tussen bizar gevormde rotsen zijn het handelsmerk van de **Côte de Granit Rose** (► F-H 1), waar u beslist niet alleen zult zijn. Bij **Cap Fréhel** (► K 2) kunt u nog één keer genieten van het uitzicht vanaf de imposante kliffen alvorens u vertrekt naar de oude piratennesten **St-Malo** (► K 2) en **Cancale** (► L 2).

Vlak bij Normandië ploeteren wandlopers door het slik, waaruit zich de beroemde kloosterrots **Mont St-Michel** (► M 2) verheft.

De rotsachtige kust, zoals hier bij Le Croisic, is een van de handelsmerken van Bretagne

1 Omstreden grensgebied – forten en kastelen bij Rennes

Kaart: ► L-N 3-5; oriëntatiekaartje: blz. 38

Vervoer: Rondrit met de auto vanaf Rennes, zie blz. 32, ca. 170 km

Normandië dankt zijn naam aan de Noormannen, en die werden in Frankrijk als gevaarlijk beschouwd. Om Rennes tegen de strijdlustige burenen te beschermen, bouwden de Bretons in het oosten van de stad een sterke linie van grensvestingen. Zo konden de handelscentra met hun statige architectuur in relatieve rust tot bloei komen.

Nadat de koning van Frankrijk de scepter had overgenomen, gebruikte de adel de politieke rust om bij Rennes een paar sprookjeskastelen te bouwen. Alleen als gevolg van de godsdienstoorlogen rinkelden daar nog een keer de sabels, want in het merendeels katholieke land waren er altijd nog een paar rijke protestanten.

Burchten en een bijzondere briefschrijfster

Châteaugiron **1** is een van de weinige plaatsen die in 1589 door katholieken

werd verwoest. Slechts twee torens van de middeleeuwse vesting hebben de bestorming overleefd. Het kasteel Les Rochers-Sévigné **2** ligt er daarentegen nog altijd vreedzaam bij. Voormalig kasteelvrouwe Marie de Rabutin-Chantal (1626-1696) kwam uit Parijs en trouwde in 1644 met markies Henri de Sévigné, die zijn vermogen en vervolgens in een duel ook zijn leven verloor. Marie trok zich daarna terug op het familieverblijf. Ze werd bekend door de correspondentie met haar dochter, waarin ze nu eens kritisch en dan weer geamuseerd het dagelijks leven van de betere kringen van de Bretonse maatschappij belicht. De ruim 1500 brieven werden dankzij Marcel Proust leesvoer voor de hele natie.

De meeste vertrekken van het kasteel zijn al lang verbouwd, maar een in 1671 gebouwde kapel en de kasteeltuin zijn ter nagedachtenis aan Marie in Franse stijl gehouden. Marie had de

11 Van vuurtoren naar vuurtoren – de Côte des Abers

Kaart: ► B 2-C 1; oriëntatiekaartje: blz. 86

Vervoer: Met de auto via de D78, bus vanuit Brest, zie blz. 83

Als bewaker van de toegang tot het Kanaal behoort het noordwesten van Bretagne tot de meest geronde landtongen ter wereld. Scheepsongevallen drukken daar een stempel op de geschiedenis van de zeevaart en door de wind getergde vuurtorens proberen de ergste rampen te voorkomen. Aan de voet van de bakens strekken zich bizarre rotslandschappen en eenzame zandstranden uit.

Finistère is een treffende benaming voor het meest westelijke departement van Frankrijk, want het lijkt zo nu en dan echt wel alsof u aan het 'einde van de wereld' bent beland. In 1978 maakte een ongeluk met een tanker duidelijk dat deze regio vanwege de stromingen, riffen en weersomstandigheden een nautische gevarezone van de eerste orde vormt. Vroeger kwam dat de kustbewoners bepaald niet ongelegen. Als

een schip was gekapseisd, dan werd de lading geconfisqueerd. Niet zelden gingen matrozen door valse vuursignalen ten onder. In 1681 verbood de staat de strandjutterij, maar dat was geen doorslaand succes. Pas in de 19e eeuw werd het signaal gegeven voor de groot-scheepse bouw van vuurtorens, die de scheepvaart naar ongevaarlijker water moesten loodsen. De Côte des Abers, de kuststrook waar het Kanaal in de Atlantische Oceaan uitmondt, is bezaaid met die bijzondere torens. Kinderen zijn er vaak net zo door gefascineerd als fotografie-enthousiastelingen, die wachten op het moment dat de woeste golven schuimend tegen de torens slaan.

Vuurtoren van kloosterstenen

Chique badplaatsen hoeft u hier niet te verwachten en ook culturele hoogtenpunten zijn zeldzaam op de westpunt van Bretagne. Toch begint deze tocht bij een imposant monument op Pointe

15 Kloosterberg met omeletten – de Mont St-Michel

Kaart: ► M 2

Vervoer: Met de auto via de D175 (N175), vanaf Pontorson via de D976, busverbinding van en naar Rennes

Bij vloed krijgt de Mont St-Michel een spiegel van water voorgehouden die zijn charme pas echt tot zijn recht doet komen. Behalve die zichtbare bekoringen biedt de berg de verborgen schoonheid van zijn kloosterarchitectuur en bovendien een omeletrestaurant dat Monet ooit als gast verwelkomde.

Van de baai van Mont St-Michel zult u waarschijnlijk niet meteen in vervoering raken. Alleen de beroemde kloosterrots plaatst een accent in het eindeloze wad. Wie bij zonsondergang de vreugdekreet hoort: 'De vloed komt opzetten!', ziet hoe binnen enkele minuten de voet van de rots onder water komt te staan.

Nationaal monument aan de Normandisch-Bretonse grens

Volgens de legende stond bisschop Aubert in 709 verbijsterd voor de granieten

rots. Het jaar daarvoor was hij op reis gegaan om in het Toscaanse San Galgano relikwieën voor een nieuwe kerk aan te schaffen. Eenmaal terug zag hij dat een stormvloed de rotskegel van het vasteland had gescheiden. En dus stichtte hij de kerk voor de heilige Michael op dat 'door God gegeven' eiland. De generaties daarna vergrootten het wonder door de kapel tot een zeer imposant bedevaartsoord uit te breiden.

Als er straaljagers over de kloosterrots bulderen en met verfpoeder de tricolore in de lucht schilderen, dan maakt dat twee dingen duidelijk: ten eerste dat het vredige tijdperk van de monniken definitief plaats heeft gemaakt voor een drukke moderne tijd en ten tweede dat de vraag of de Mont St-Michel misschien toch Bretons en niet Normandisch is vanuit hogere sferen wordt beantwoord: de kloosterrots is Frans.